

Miljø- og Fødevarerministeriet

NaturErhvervstyrelsen/Miljøstyrelsen/Departementet

Sagsnr.: 31457

Den 1. oktober 2015

NAAN, LBO, SOEMJ, KMKRPE

MFVM 435

GRUNDNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

om undtagelse i forhold til fire dyrkningsansøgninger angående genetisk modificeret majs, jævnfør artikel 26c i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/412 af 11. marts 2015 om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer på deres områder (komité sag)

KOM-dokumenter foreligger ikke

Revideret genoptryk af grundnotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 16. september 2015. Ændringer er markeret i marginen.

Resumé

Barroso-direktivet, der trådte i kraft den 2. april 2015, giver medlemsstaterne mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer (GMO'er) på deres område. Medlemsstaterne har blandt andet mulighed for at anmode en GMO-ansøger om frivilligt at undtage hele eller dele af medlemsstaten for GMO-dyrkning af en afgrøde (geografisk dyrkningsundtagelse). Barroso-direktivet indeholder en overgangsordning, hvorefter en anmodning om dyrkningsundtagelse skal være meddelt Kommissionen senest den 3. oktober 2015, for så vidt angår de dyrkningsansøgninger, der er indkommet inden direktivets ikrafttræden, og hvor der foreligger en vurdering fra Den Europæiske Fødevarerautoritet (EFSA). Der er fire verserende sager, hvor EFSA har afgivet en positiv miljø- og sundhedsvurdering. Det drejer sig alle om genmodificerede majs, henholdsvis majs MON 810, majs 1507, majs Bt11 og majs GA21. I alle tilfælde har EFSA vurderet, at det er usandsynligt, at dyrkning af de fire GMO-majs vil give anledning til miljø- og sundhedsproblemer, idet EFSA samtidig giver anbefalinger om, at der stilles nogle betingelser til dyrkningsgodkendelserne. Det bemærkes, at der samlet set er otte verserende sager, men at der endnu ikke foreligger endelige EFSA-vurderinger for de fire øvrige, hvorfor der ikke tages stilling til disse på nuværende tidspunkt. Ifølge EFSA-vurderingerne vil beskyttelsesniveauet være uændret, forudsat at EFSA's anbefalinger følges. På baggrund af dette indstiller regeringen, at Danmark undlader at anmode om geografisk dyrkningsundtagelse i forhold til de fire dyrkningsansøgninger. Regeringen har noteret sig, at et flertal i Folketinget ønsker, at man fra dansk side anmoder om geografisk dyrkningsundtagelse for de fire ansøgninger, hvilket regeringen tager til efterretning, og regeringen vil anmode om geografisk dyrkningsundtagelse i forhold til de fire verserende ansøgninger.

Baggrund

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/412 af 11. marts 2015 om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer (GMO'er) på deres område (Barroso-direktivet) trådte i kraft den 2. april 2015. Barroso-direktivet giver blandt andet medlemsstaterne mulighed for at anmode en GMO-ansøger om frivilligt at undtage hele eller dele af medlemsstaten for GMO-dyrkning af en afgrøde (geografisk dyrkningsundtagelse),

som forud er blevet vurderet positivt i forhold til miljø- og sundhed af den Europæiske Fødevarerikkerheds Autoritet (EFSA). Desuden kan medlemsstaterne nedlægge et dyrkningsforbud. Direktivet indeholder en overgangsordning, hvorefter en anmodning om dyrkningsundtagelse skal være meddelt Kommissionen senest den 3. oktober 2015 for så vidt angår de dyrkningsansøgninger, der er indkommet inden direktivets ikrafttræden. Den nævnte frist antages dog ikke at gælde dyrkningsansøgninger, hvor EFSA endnu ikke har afgivet en endelig vurdering, jævnfør konsultation med Kommissionen. Her gælder i stedet en generel frist på 45 dage fra EFSA fremlægger sin vurdering.

Der er samlet set otte verserende dyrkningsansøgninger, som er indkommet inden direktivets ikrafttræden, men der foreligger endnu kun endelige vurderinger fra EFSA for fire af dyrkningsansøgningerne. Der skal på nuværende tidspunkt således alene skal tages stilling til fire ansøgninger vedrørende dyrkning, dette gælder majs MON 810, majs 1507, majs Bt 11 og majs GA 21.

Anmodning om dyrkningsundtagelser skal være meddelt Kommissionen senest den 3. oktober 2015.

Nærhedsprincippet

Barroso-direktivet er i forbindelse med dets vedtagelse vurderet at være i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Formål og indhold

De fire ansøgninger angår dyrkning af forskellige genetisk modificerede majs (GMO-majs), der er gjort tolerante overfor sprøjtemidlet glyfosat (roundup), resistente overfor skadedyr (majshalvmøl) eller kombinationer heraf. En af de fire GMO-majs, MON 810, har i en årrække været godkendt til dyrkning i EU, og ansøgningen angår fornyelse af tilladelsen.

Ansøgningerne om dyrkningstilladelse er indgivet under enten udsætningsdirektivet¹ eller GMO-forordningen.² Alle fire GMO-majs er tidligere godkendt til import til EU som fødevarer eller foderstof under GMO-forordningen. Kun majs MON 810 er tidligere godkendt til dyrkning i EU.

Majs MON 810 (fra Monsanto)

Majs MON 810 har fået indsat et toksin-gen, som gør planten giftig for skadedyret majshalvmøl (en sommerfugl). Majshalvmøl er globalt set et alvorligt skadedyr i majs. Dens larver lever af majsplanter, hvad der kan føre til skader på planten og nedgang i høstudbyttet

Monsanto indleverede den oprindelige dyrkningsansøgning i 1995. EFSA vurderede i 1998, at majs MON 810 var lige så sikker som konventionel majs. Monsanto indgav i 2007 en ansøgning om 10 års forlængelse af dyrkningsgodkendelsen. EFSA vurderede i 2009, at det er usandsynligt, at fortsat dyrkning af majs MON 810 vil give anledning til

---

¹ Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001 om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer og om ophævelse af Rådets direktiv 20/220/EØF og om ophævelse af Rådets direktiv 90/220/EØF.

² Europa-Parlamentet og Rådets forordning (EF) Nr. 1829/2003 af 22. september 2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer.

miljø- eller sundhedsmæssige problemer, specielt ikke hvis der bliver gjort en indsats for at mindske virkninger på andre sommerfugle. EFSA anbefaler videre, at der gøres en indsats for at forhindre, at skadedyret majshalvmøl udvikler resistens. EFSA har behandlet spørgsmålet om mulige skadevirkninger på ikke-målorganismer (eksempelvis sommerfugle) ved spredning af pollen fra MON majs 810 til nærliggende naturområder. EFSA har i maj 2015 vurderet dette aspekt i en ny risikovurdering, hvor det anbefales, at der holdes en sikkerhedsafstand på 20 meter fra majsmarkerne til EU-habitatområder med forekomster af sommerfugle, som ønskes beskyttede. EFSA har i 2015 endvidere vurderet den mulige negative effekt på rovbiller og finder, at dyrkning ikke udgør en betydende risiko. EFSA har samtidig udtalt, at der blandt andet bør ses på dette i forbindelse med et generelt overvågningsprogram.

Som opfølgning på EFSA's risikovurdering af den oprindelige ansøgning om dyrkning fremlagde Kommissionen i 1998 forslag om at godkende majs MON 810 til dyrkning i EU. Dyrkningsgodkendelsen blev givet 22. april 1998. Majs MON 810 har efterfølgende været dyrket i visse medlemsstater, især Spanien, men ikke i Danmark.

Monsantos ansøgning om fornyet dyrkningsgodkendelse har endnu ikke været behandlet i komitéer³.

Majs 1507 (fra Pioneer)

Majs 1507 har fået indsat et toksin-gen, som gør planten giftig for skadedyret majshalvmøl samt et gen, som gør, at planten kan tåle glyfosinat-holdige sprøjtemidler. Sidstnævnte er alene anvendt som markørgen, og en EU-markedstilladelse vil ikke omfatte brug af glyfosinat i dyrkningen. Glyfosinat er ikke tilladt til majsdyrkning i Danmark. Majshalvmøl er globalt set et alvorligt skadedyr i majs. Dens larver lever af majsplanter, hvad der kan føre til skader på planten og nedgang i høstudbyttet.

Pioneer indleverede i 2001 en dyrkningsansøgning for majs 1507. EFSA har i januar 2005 vurderet, at det er usandsynligt, at dyrkning af majs 1507 vil give anledning til miljø- eller sundhedsmæssige problemer. EFSA har efterfølgende i maj 2015 vurderet de mulige skadevirkninger ved spredning af pollen til omkringliggende områder med bevaringsværdige sommerfugle. EFSA anbefaler, at der holdes en sikkerhedsafstand på 30 meter⁴ fra marker med majs 1507 til EU-habitatområder med forekomster af sommerfugle, som ønskes beskyttede.

Ansøgningen om dyrkning er færdigbehandlet i komitéprocedure og har den 11. februar 2014 været drøftet i Rådet. Begge steder kunne der ikke opnås kvalificeret flertal hverken for eller imod EU-markedsføringstilladelse, og endelig afgørelse skal derfor træffes af Kommissionen.

Majs Bt11 (fra Syngenta)

Majs Bt11 har fået indsat et toksin-gen, som gør planten giftig for skadedyret majshalvmøl samt et gen, som gør, at planten kan tåle glyfosinat-holdige sprøjtemidler. Sidstnævnte er alene anvendt som markørgen, og en EU-markedstilladelse vil ikke omfatte

---

³ Ansøgninger under udsætningsdirektivet behandles i den stående komite under udsætningsdirektivet, hvorimod ansøgninger under GMO-forordningen behandles i den stående komite for planter, dyr, fødevarer og foder – GMO-sektionen.

⁴ Pollen fra majs 1507 er giftigere for sommerfugle end pollen fra MON 810 og Bt 11, eftersom majs 1507 indeholder et anderledes toksin-gen. Derfor er sikkerhedsafstanden større for majs 1507.

brug af glyfosinat i dyrkningen. Glyfosinat er ikke tilladt til majsdyrkning i Danmark. Majshalvmøl er globalt set et alvorligt skadedyr i majs. Dens larver lever af majsplanter, hvad der kan føre til skader på planten og nedgang i høstudbyttet.

Syngenta indleverede den oprindelige ansøgning om dyrkning i 1996 og en udbygget ansøgning i 2003. EFSA vurderede i 2005, at det er usandsynligt, at dyrkning af majs Bt 11 vil give anledning til miljø- eller sundhedsmæssige problemer. EFSA har efterfølgende på Kommissionens foranledning taget stilling til, om den oprindelige vurdering skulle ændres i lyset af fremkomsten af nye viden på området om blandt andet mulige skadevirkninger på ikke-målorganismer. EFSA har fastholdt sin oprindelige vurdering. EFSA har behandlet spørgsmålet om mulige skadevirkning på ikke-målorganismer ved spredning af pollen fra majs Bt 11 til nærliggende naturområder. EFSA har i maj 2015 vurderet dette aspekt i en ny rikovurdering, hvor det anbefales, at der holdes en sikkerhedsafstand på 20 meter fra majs Bt 11-majsmarker til EU-habitatområder med forekomster af sommerfugle som ønskes beskyttede.

Kommissionen fremlagde i 2009 et forslag til godkendelse af majs Bt 11. Ansøgningen er behandlet i komitéprocedure, hvor der ikke kunne opnås kvalificeret flertal hverken for eller imod EU markedsføringstilladelse. Sagen har ikke været fremlagt i Rådet.

Majs GA21 (fra Syngenta)

Majs GA21 har fået indsat et muteret gen, der bevirker, at planten er modstandsdygtig overfor glyfosat (aktivstoffet i Roundup).

Syngenta indleverede i 2008 en dyrkningsansøgning for majs GA 21. EFSA vurderede i 2011, at det er usandsynligt, at dyrkning af majs GA 21 vil give anledning til miljø- eller sundhedsmæssige problemer. Dog kan der være negative effekter forbundet med brug af glyfosat-baserede dyrkningssystemer i form af nedgang i agerlandets biodiversitet, ændring i ukrudtsfloraen i retning af mere glyfosat-tolerante arter samt selektion af glyfosat-resistent ukrudt. EFSA anbefaler på denne baggrund, at disse forhold bliver overvåget, og at dyrkningen af majs GA 21 foregår på en måde, som mindsker risikoen for, at disse effekter vil optræde.

Kommissionen har endnu ikke fremlagt forslag om godkendelse af majs GA 21 til dyrkning, så dyrkningsansøgningen har ikke været behandlet i komitéprocedure.

Udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om forslaget.

Gældende dansk ret

I medfør af artikel 26c, stk. 1 i Barroso-direktivet, kan en medlemsstat fra den 2. april 2015 til den 3. oktober 2015, via Kommissionen, anmode om, at det geografiske anvendelsesområde i en anmeldelse/ansøgning eller i en tilladelse, som er indgivet/meddelt i henhold til udsætningsdirektivet⁵ eller GMO-forordningen⁶ inden den 2. april 2015 tilpasses (anmodning om "frivillige geografisk dyrkningsundtagelse").

---

⁵ Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001 om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer og om ophævelse af Rådets direktiv 20/220/EØF og om ophævelse af Rådets direktiv 90/220/EØF.

Dyrkning af GMO'er er i dansk ret reguleret ved lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder (sameksistensloven) og lov om miljø og genteknologi. Et nyt lovforslag til lov om ændring af lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder og lov om miljø og genteknologi er på nuværende tidspunkt i høring. Lovforslaget er en opfølgning på Barroso-direktivet.

Konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Hvis Danmark undlader at benytte sig af muligheden for at søge om nationale dyrkningsundtagelser for en eller flere af GM-majsafrøderne, kan det eventuelt udløse et behov for national kontrol af de betingelser, der kan være anført i EU-markedsføringsgodkendelsen som for eksempel afstandskrav til naturområder, sædskifte mm. Omfanget heraf, og omkostningerne forbundet hermed, vil dog afhænge af den nærmere nationale udmøntning af betingelserne.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Undtages dyrkning af de Roundup-tolerante majsafgrøder i Danmark, kan dette have negative konkurrencemæssige konsekvenser for dele af det danske landbrug, i forhold til landmænd i de medlemsstater, som tillader dyrkning af disse afgrøder. Hovedparten af EU medlemsstater har dog hidtil været, og formodes fortsat at være, imod Roundup-tolerante afgrøder.

For så vidt angår de majsafgrøder, der er resistente overfor majshalvmøl, er der en vis sandsynlighed for, at eventuelle undtagelser af dyrkning i Danmark kan få negative økonomiske konsekvenser for dele af det danske landbrug. Det vil dog afhænge af, hvor stort et problem majshalvmøl fremover vil blive i de danske majsmarker, samt af de muligheder der ellers findes til bekæmpelse af dette skadedyr. Også i forhold til de majshalvmøl-resistente GMO-majs er der en formodning om, at flere medlemsstater vil anmode om geografisk dyrkningsundtagelse.

DCA (Nationalt center for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Univeristet) har i september 2014 vurderet omfanget af majshalvmøl i Danmark. Ifølge DCA blev det første angreb med majshalvmøl fundet i 2010, og angreb med majshalvmøl har siden været stigende i Danmark. Det er DCA's forventning, baseret på tyske erfaringer, at majshalvmøllet i løbet af kort tid vil sprede sig til hele landet, og at intensiteten af angreb vil stige. Hvor hurtigt de spreder sig og omfanget af angreb, vil blandt andet afhænge af klimaændringerne.

Herudover bemærkes det, at visse dele af kontrollen gebyrfinansieres.

Miljømæssige konsekvenser

EFSA har i alle tilfælde vurderet, at det er usandsynligt, at dyrkning af de fire GMO-majs vil give anledning til miljø- eller sundhedsmæssige problemer. EFSA anbefaler imidlertid, at der stilles nogle betingelser til dyrkningsgodkendelserne.

Danmark har tidligere udtrykt bekymring vedrørende en ikke tilstrækkelig belyst risiko for, at dyrkning kan medføre skader på ikke-målorganismer ved dyrkning af de majshalvmøl resistente GM-majs. Det vurderes, at EFSA's nye risikoberegninger og anbe-

---

⁶ Europa-Parlamentet og Rådets forordning (EF) Nr. 1829/2003 af 22. september 2003 om genetisk modifice-

falinger om afstandskrav nu tager højde herfor. Miljøstyrelsen har konsulteret eksperter fra DCE (Nationalt Center for Miljø og Energi, DCE), som er enige heri. Afstandskrav og efterfølgende overvågningsaktiviteter mv, forventes indarbejdet i Kommissionens kommende forslag til tilladelse til markedsføring.

Herudover har Miljøstyrelsen beregnet hvad sprøjtebelastningen vil være ved dansk dyrkning af den ansøgte glyfosat-tolerante majs (majs GA21) versus konventionel majs. Beregningerne viser, at sprøjtemiddelbelastningen, inklusiv belastningen af dyreliv og vandmiljø, er moderat højere ved dyrkning af glyfosat-tolerant majs, end ved dyrkning af konventionel majs. Det bemærkes, at målet i den nationale sprøjtemiddelstrategi er at reducere belastningen fra sprøjtemidler med 40 % ved udgangen af 2015 set i forhold til 2011.

Efter samtale med Kommissionen formoder Miljøstyrelsen endvidere, at i forhold til afstandskrav ved dyrkning af de tre majshalvmøl-resistente GMO-majs, at der er mulighed for, at medlemsstaterne vil få et vist spillerum i forhold til den nærmere implementering (alene afstandskrav til visse særlige Natura 2000 områder med sommerfugle som udpegningsgrundlag for områderne eller mere omfattende afstandsregler, som varetager beskyttelse af truede sommerfugle, som forekommer på enge, heder, overdrev med videre). Det vides på nuværende tidspunkt ikke, hvilke præcise afstandsbestemmelser Kommissionen vil lægge sig fast på. Emnet formodes derfor, på dansk foranledning, at blive drøftet på førstkommande komitémøde i den Stående Komité.

Desuden bemærkes det, at Danmark allerede har sameksistensregler, der blandt andet regulerer dyrkningsafstande med henblik på at sikre et utilsigtet GMO-indhold på mindre end 0,9 % i konventionelle og økologiske nabomajs, jævnfør EU-krav om GMO-mærkning af produkter (til brug for foder eller fødevarer) ved et GMO-indhold på over 0,9 %. Det nuværende afstandskrav lyder på 150 meter, hvilket for nyligt er vurderet tilstrækkeligt af DCA (Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet). Samtidig skal det dog bemærkes, at blandt andet Økologisk Landsforening har udtrykt ønske om et afstandskrav, der kan sikre et lavere GMO-indhold end den nuværende GMO tærskel. DCA har i den forbindelse anbefalet et afstandskrav på 300 meter. Dette vil sikre et GMO-indhold på under 0,1 %. Der blive fulgt op på DCA's anbefaling om afstandskrav på 300 meter i forbindelse revision af dyrkningsbekendtgørelsen.

Ifølge EFSA-vurderingerne vil beskyttelsesniveauet være uændret, forudsat at EFSA's anbefalinger følges.

Høring

Forslaget har været i høring på høringsportalen, hvor der er indkommet nedenstående bemærkninger. Høringssvar fra §2-udvalget (landbrug) og Miljøspecialudvalget vil blive eftersendt.

Danske Korn- og Foderstof Im- og Eksportørers Fællesorganisation (DAKOFO) anbefaler stærkt, at Danmark ikke anmoder om nationale dyrkningsundtagelser. Samtidig anbefaler DAKOFO, at man omkring de danske sameksistensregler følger EFSA's anbefalinger. DAKOFO udtaler endvidere at det er afgørende for konkurrenceevnen i dansk planteproduktion, at der gives mulighed for at anvende en bred vifte af forædlingsteknologier. EFSA har videnskabeligt vurderet, at afgrøden ikke udgør en sundheds- eller miljømæssig

risiko, og dansk planteproduktion skal have udgangspunkt i EFSA's godkendelser. Det er uholdbart, at den internationalt arbejdende danske landbrugssektor ikke kan arbejde på de vilkår, der bredt gælder de internationale markeder. Dansk isolation vil på længere sigt svække virksomhedernes konkurrencemæssige stilling.

Landbrug & Fødevarer er af den klare opfattelse, at Danmark ikke skal anmode om nationale dyrkningsundtagelser, hverken generelt eller for de fire majsansøgninger. Landbrug & Fødevarer bemærker at det er afgørende, at der er mulighed for at anvende en bred vifte af forædlingsteknologier, og at godkendelse af GM-afgrøder sker på et sagligt og fagligt grundlag. Dertil at sameksistensloven er vedtaget af et bredt flertal i Folketinget efter dialog med aktører og på baggrund af solide faglige udredninger, og grundlaget for dyrkning af GM-afgrøder er de afgrødespecifikke virkemidler, som er fastsat i sameksistensloven samt EFSA's vurdering af, at de pågældende GM-afgrøder ikke udgør nogen sundhedsmæssig- eller miljømæssig risiko. EFSA's anbefaling om dyrkningsafstande til EU-habitatområder med beskyttelseskrævende sommerfugle vil kunne imødekommes ved at tilføje dette som yderligere et virkemiddel i sameksistensloven. EFSA's bemærkninger om at undgå resistensudvikling vil kunne håndteres via et sundt og afvekslende sædskifte.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) opfordrer til, at Danmark anmoder om dyrkningsundtagelser for de fire GM-majs, som enten er resistente overfor pesticider eller giftige overfor majshalvmøl eller begge dele. DN gør endvidere gældende, at hvad angår de pesticidtolerante afgrøder kan man risikere, at de medfører et stigende pesticidforbrug, da der ikke er incitament til at sprøjte på det optimale tidspunkt, eftersom afgrøden ikke bliver skadet af herbicidet, dertil at glufosinat er ikke er tilladt til brug i majsdyrkning i Danmark. Hvad angår giftighed overfor skadedyr, så er der en risiko for, at skadedyret (her majshalvmøl) over en relativt kort årrække bliver resistent overfor toksinet. DN anfører at tillade de fire majs vil være i direkte i modstrid med danske ambitioner og målsætninger om at reducere pesticidforbruget i landbruget. Danmark kan have mange interesser i at holde kommerciel GM-dyrkning ude af landet, jævnfør det forhold, at Danmark er ved at opbygge en førerposition på økologiske fødevarer. Selvom der eksisterer en sameksistenslov, er det mere sikkert helt at holde GM-afgrøderne ude. Dertil viser erfaring fra lande med langvarig GM-dyrkning, at det er firmaerne og ikke landmændene, som får udbyttet af de nye afgrøder.

NaturErhvervstyrelsen og Miljøstyrelsen bemærker hertil, at for så vidt angår det anførte om glufosinat, er det vigtigt at være opmærksom på, at en eventuel EU-godkendelse af de pågældende GM-majs (Bt11 og 1507) ikke vil omfatte brug af glufosinat til dyrkning, og at glufosinat ikke er godkendt som sprøjtemiddel i Danmark. Herudover skal det bemærkes, at Miljøstyrelsens beregninger af konsekvenser for pesticidforbruget viser, at introduktion af GM-majs til dyrkning i Danmark kun vil have en moderat indvirkning på pesticidforbruget, blandt andet fordi majs generelt kun kræver lidt sprøjtning i forhold til de fleste andre markafgrøder.

Miljøorganisationen NOAH (NOAH) støtter, at der anmodes om dansk dyrkningsundtagelse for de fire GM-majs. NOAH henviser i den forbindelse samtidig til tyske forsøg fra 2014, som viser, at de danske sameksistensregler langt fra er tilstrækkelige til at sikre andre landmænd imod genetisk forurening. NOAH vurderer det godt, at Danmark følger egne danske normer i forhold til forsigtighedsprincippet og ikke blot følger EFSA's tilbøjelighed til at godkende – og dermed blåstemple – GM-afgrøder. NOAH ønsker dertil langvarige fordringsforsøg, som kan påvise GM-afgrøders sikkerhed for dyr og næringsværdi

som foder og fødevarer i sammenligning med ikke GM-afgrøder. NOAH kan ikke gå ind for de nuværende vurderinger hos EFSA og anbefaler, at EFSA sætter langvarige forsøg i værk og undersøger glyphosats effekter på dyr og menneskers sundhed til bunds. NOAH fastholder Danmarks ret til dyrkningsundtagelse for de fire GM-majs samt for GM-afgrøder generelt og anmoder ministeren om at fremme en dyrkningsundtagelse for GM-afgrøder.

NaturErhvervstyrelsen og Miljøstyrelsen bemærker hertil, at den tyske undersøgelse vedrørende pollenspredning fra majs indgår i grundlaget for EFSA's miljørisikovurdering. Herudover skal det bemærkes, at Aarhus Universitet (DCA) i en opdatering af det faglige grundlag for sameksistensloven (2015) skriver, at den omtalte tyske undersøgelse ikke er relevant i forhold til sameksistensproblematikken, idet undersøgelsen alene viser pollenspredning og ikke genspredning/indkrydsningsgrad til andre afgrøder. Endelig skal det bemærkes, at hvad angår eventuelle effekter fra glyfosat på dyr og menneskers sundhed, skal genmodificerede fødevarer og foder overholde de samme maksimalgrænseværdier for rester af pesticider som tilsvarende ikke genmodificerede produkter. Brugen af pesticider godkendes i EU på basis af risikovurderinger, og der er fastsat maksimalgrænseværdier for indholdet af pesticidrester i fødevarer og foder. EFSA er i gang med en revurdering af glyfosat som aktivstof.

Københavns Universitet finder EFSA's vurderinger fyldestgørende. Disse vurderinger giver ikke anledning til, at der skal tages forbehold for dyrkning af de 4 GM-majs.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Det er regeringens foreløbige holdning, at Danmark skal undlade at anmode om geografisk dyrkningsundtagelse i forhold til de fire ansøgninger.

Der lægges vægt på, at EFSA i alle tilfældene har vurderet, at det er usandsynligt, at dyrkning af de fire GM-majs vil give anledning til miljø- og sundhedsproblemer, idet EFSA samtidig giver anbefalinger om, at der stilles nogle betingelser til dyrkningsgodkendelserne.

Regeringen har noteret sig, at et flertal i Folketinget ønsker, at man fra dansk side anmoder om geografisk dyrkningsundtagelse for de fire ansøgninger, hvilket regeringen tager til efterretning, og regeringen vil anmode om geografisk dyrkningsundtagelse i forhold til de fire verserende ansøgninger.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Letland og Grækenland har som de første medlemsstater anmodet Monsanto om at blive undtaget fra virksomhedens dyrkningsansøgning om fornyelse af EU tilladelsen til dyrkning af majs MON 810. Monsanto har accepteret undtagelsen, men med bemærkninger om, at de to medlemsstaters holdninger er uvidenskabelige og diskriminerende. Ni andre medlemsstater, blandt andet Tyskland, Frankrig, Italien og Ungarn, har desuden gennem længere tid blokeret for dyrkning af majs MON 810, mens nogle af de nationale domstole har underkendt denne beslutning. Både den tyske og skotske miljøminister har erklæret, at de vil forsøge at indføre et helt generelt forbud mod GMO-dyrkning i henholdsvis Tyskland og Skotland, ligesom Frankrig og Ungarn generelt er modstandere af dyrkning af GM-afgrøder. Disse medlemsstater vil formodentlig anmode om frivillig undtagelse for samtlige GM-majs. Omvendt har den britiske miljøminister udtrykt ønske om, at der kommer gang i dyrkningen af GMO-afgrøder i England, og England vil derfor næppe anmode om undtagelse for samtlige GMO-majs. Andre medlemsstater, som eksempelvis

Sverige, er ikke afklarede på nuværende tidspunkt og vil sandsynligvis ikke anmode om undtagelse her og nu, men vil eventuelt senere, når de har lovgivning på plads, nedlægge dyrkningsforbud.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Der er oversendt grundnotat om sagen til Folketingets Europaudvalg den 16. september 2015.

Dertil er der oversendt orienterende notat om sagen til Folketingets Europaudvalg den 25. september 2015.

Notatet er ligeledes fremsendt til Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg.